

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok, gazda-
sági egyleti tagok és közs. előjáróknak egész évre 8 K. Tani-
tók, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány ára
10 fillér.

Felélős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések 6 fillér-
többesbőrlő közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz.

Jönnek már a milliók.*

(J). Hogy milyen eredményeket képes egy
hazafias egyház célzatos működésével még az
ipar terén is elérni, hogy egy helyes közgazdasági
érzékkel bíró nagy egyesület csöndes munkájával
mit képes létrehozni és hogy sajnos, mi az ered-
ménye annak, ha, mint fájdalom, a mi Alföldün-
kön a nép magára van hagyatva és nincs köz-
művelődési egylete, azt az alábbiakban meg-
világítjuk.

Másfélévvel ezelőtt egy 34 tagu angol-tár-
saság járt Budapesten, a hol az unitárius
egyháznak és az Erdélyi Kárpát-Egye-
letnek vendégei voltak. Az angolok nagyon
érdeklődtek viszonyaink iránt és ámulattal hall-
gatták a magyaroknak közjogi fejtegetéseit, me-
lyekből megtudták, hogy a magyar király — nem
osztrák császár és Magyarország sem osztrák
gyarmat. Természetesen ezek után megértették
azt is, hogy mi ugyan csöppet sem örülünk an-
nak, hogy az osztrák ipar izmosodik és terjesz-
kedik a közös vámterület határain belül, a ma-
gyar pedig csak tengődik. Megtudták továbbá, hogy
ipari téren nagy bajunk a pénzügy. Az angolok
körülat tettek Erdélyben és hazatértek hazájukba.
Azóta az a 34 tagu, legtöbbször papokból álló
lelkis kis csapat, nyilvános fölolvasásokon agitál
Magyarország mellett. Ennek következménye, hogy
ma már jobban ismerik Angliában (a György Ilona
által angolra fordított) Hymnusunkat, mint a sa-
ját legközelebbi hadseregünkben és — hogy
Kolozsvar mellett angol-pénzzel gya p j u f ö l -
dolgozó gyárakat építenek, ilyen gyárakba 14
millió koronát fektetnek és hogy egy másik an-
gol-társaság Torda- és Beszterce-Naszódmegyék-
ben kén telepek kihasználására 18 millió ko-
ronával óriási bánya- és gyártelepeket állít föl.
A „Hungarian Sulphur Corporation

* Ezen figyelemre méltó cikket a „Technológiai
Lapok” című gépészeti, elektrotechnikai és ipari kiváló
szakfolyóirathoz vettük át. Szerk.

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCAJA.

Tompa Józsi bá.

Székelyföldi história.

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárcája.

Derék, munkás zsellér ember vala magyar-
dályai Tompa József bátya. Nem olyan ám, mint
a mai cselédnép, mely 3—4 gazdát cserél egy
év alatt. Józsi bá' mint cseléd és zsellér 58 ke-
rek esztendőig szolgálta az „udvart”, szolgálá pe-
dig aként, hogy úgy ő az „udvarral”, mint az
udvarnak 58 év alatt változó gazdái ő vele, a
legtéljesebben megvalának elégedve.

A faluban is nagy vala tekintélye s nem-
csak a falu népe, de az uraság is „Józsi bá”-nak
hívá, a mi a tisztelet és szeretet kifejezése a
Székelyföldön és amikor „Isten ő szent felségé-
nek” tetszék vala magához szólítani Józsi bát,
egy nagy menykövel nyakszirtton „kullitván”, ami-
kor a kaszások élén vágá a rendet a „Halastó
mellett”, a falu népe s az uraság egész családja
könyező szemekkel kísérel a Józsi bá' koporsóját
végig már a falun, az örök nyugalom helyére.

Mint a vitéz katonát a harcmezőn, Józsi bát
a munka mezején kaszálá le az öreg halál. A
bizón jól megérdemelt nyugalom vala, mely ott
vára rá a Halastó mellett, halála helyén ázott sir-
gödör mélyén. Megvala érdemelve a hosszú halotti
predikáció, melylyel Kiss Samnel tiszteletes uram
rázá meg a bordákat és veséket és Kátó Dénes
kánt'uram verses bucsuztatója, melyre csak úgy

Limited., melynek intézője Walter Ellis
3—4000 székelynek fog állandó munkát adni és
évi termelése 5000 vaggon tisztított kén lesz. A
kén nagyrészt külföldre szállítják. A kiépülő
székely vasutak áruforgalmát e gyártelep naponta
egy 17 vagonból álló külön tehervonattal fogja
szaporítani. A gyárépületek már munkába vétettek
és a feltárás kezdetét vette. Ezenkívül legalább
80—100 milliót szándékoznak az angolok magyar
iparvállalatokba befektetni, különösen bányákba.
Az e célból alakult angol társaságnak Rothschild
is tagja.

Egy másik társaság az alföldi metropolisok-
ban állít föl nagy husföldolgozó gyárakat. Egyik
városban már működik is ily telep, de érdekes
az, hogy a magyar munkások, kiket az angolok
alkalmaztak, semmi esetre sem akarták úgy föl-
szabni a sertéseket, ahogy az angolok kívánták,
mert ugymond: „már ők ezt így szokták meg”.
Az angolok aztán kénytelenek voltak angol mun-
kásokat hozatni. Amíg tehát egyrészt dícsérünk
kell az unitárius egyházainkat és az Erdélyi
Kárpát-Egyesületet, kiknek helyes iparfejlesztési
politikája ime ily nagy eredményeket mutat föl,
másrészt sajnálunk kell, hogy az Alföldön ily
visszamaradt gondolkodású a nép Ezt annak
tulajdonítjuk, hogy nincsenek vezetőik.

Emlékszünk egy más hasonló esetre, mely
a kiállítás idejében történt. A híres szegedi ha-
bi csák nagyon megnyerték egy külföldi nagy
áruház tulajdonosának tetszését, a ki hamar el-
határozta, hogy ezt a cikket a hazájában beve-
zeti, 20 000 darabot rendelt tehát belőle első
próbára. A szegedi iparos bácsi azonban kijelen-
tette, hogy annyit ő nem csinál, mert akkor nem
marad ideje a földjeit is megmunkáltatni, több
segédet pedig, mint a mennyije jelenleg van,
elvből nem alkalmaz. Ez azt bizonyítja, hogy al-
földi népnem gondolkodása fölött eredménytelenül
suhant át a kor szelleme.

Ezekből az esetekből kiindulva nagyon he-
lyén valónak találjuk felhívni vezető férfiaknak

fokozódott a fájdalom, mintha egy nagy konyha-
kést forgatott volna meg a szíveken.

Hát vajjon a munkaszeretet mellett szereté-e
a hazát is Józsi bá? Bizony szereté és a midőn
48-ban kitöre a szabadság, perczet sem késve,
vállára vetve a nagy kaszát, felkeresésére indult
az ifju uraságnak, ki mint hadnagy ott szolgálta
valahol a székely huszároknál.

Ott lovat és kardot kapá Józsi bá', tüst és
czérnát is szerze, — no mert háboruban szakad
a ruha — s ezen teljes felszereléssel részt vevő
sok-sok csatában az urfi oldalán, egész a szomorú
végig Kutyába sem vevé, ha füttyülének a golyók
füle mellett, „mi az egy igaz székőjnek”, de bez-
zeg busola Józsi bá', mikor megfordula a hadi
szerencse.

Elszontyolodva kulloga ki Barassóból, hogy
a város másik végén már beüté orrát a muszka
s nagy elbusulással lokogott hadnagya nyomában,
a mikor a vesztett csata után futniok kelle ott
valahol Fejér-Egyházánál. Futni, nagyon nem
futhatának, mert az urfinak is, Józsi bá'nak is, ha
csak lehete, ott lóga szájában a pipa, bár a
Józsi bá' épen kialudott vala. De épen mert a
Józsi bá' pipája kialuvék, lön megmentésök „Urfi
istállok egy kicsi tüzet” — szóla Józsi bá'. No
erre már csak meg kelle állani és a mint Józsi
bá' épen bele mártá a taplóját az urfi égő pipá-
jába, csak úgy szakada szilánkká tiz lépéssel előt-
tük az odvas füz egy ágyugolyótól, s bizony, ha
meg nem állanak, aligha beléjük nem traffál.

Hát hiszen hébe-korban furcsaság is ese
Józsi bá'val Például a „levél história”. Ez pedig
így történt. Azért, hogy zsellér sorsban éle, sza-

figyelmét ezen tényekre, melyek világosan utalnak
arra, hogy czélszerű lenne egy Alföldi köz-
művelődési egyesületet szervezni,
melynek erős és kiható közgazdasági
programja legyen.

Nagy és fontos érdekeket szolgálni lenne
hivatott ez az egyesület, a maradi gondolkodású
és ennek hatása alatt elszegényedésének induló
alföldi néppel szemben annyival is inkább, mert
a másfél év előtti angolcsapatnak lelkes vezére,
a mi őszhaju W. H. Shrubsole barátunk leg-
közelebb ismét egy, a multkorinál még nagyobb
angol csapattal jön hozzánk. Shrubsole, aki
világhírű tudós és az angol geologia társaság el-
nöke, most már főképp gazdag gyárosokból
és vállalkozókból állította össze a kirán-
duló csapatot.

Ezek kifejezetten azt jönnek tanulmányozni,
hogy mely ipari vállalatokat lehetne hazánkban
létesíteni és Daniel Gábort, a képviselőház al-
elnökét és az Erdélyi Kárpát-Egyesület budapesti
oszt. alelnökét értesítették ezen szándékukról.

Egy nagy hollandi társaság is
jön hasonló czélból hozzánk. Ezek Erődy Béla
tankerületi főigazgató, az E. K. E. alelnöke és a
magyar földrajzi társaság elnökének jelentették be
jövételüket. A hollandusok főképpen az Alföldet
szemelték ki működésüknek színteréül.

Ime mit tesz az, ha a művelt nyugatnak
nemzeteivel érintkezünk.

Fájdalom, a legtöbb magyar a hozzánk ér-
kezőkkel németül kénytelen érintkezni, mert
nálunk az idegen nyelvek közül csak a Gotter-
halte búbajos nyelvét oltják az ifjuságba, hogy ne
is tudjon érintkezni mással, mint osztrák szom-
szédainkkal, kik mint egy fojtó gyűrű veszik kö-
rül hazánkat.

Legyen azonban e gyűrű még oly erős is,
át kell azt törni, mert iparunk és vele nemze-
tünk megerősödését csak az angoloktól, hollandu-
soktól és francziáktól várhatjuk, amde jó szom-
szédainktól soha!

bad székely vala Józsi bá'. Részt is vevő az
agyagfalvi réten, a székely nemzetgyűlésen, melyet
a czélból hiva vala egybe Berzenczey László uram
ő kegyelme, kormánybiztos atyánkfia, hogy itten
mondatnék ki, hogy a székely nemzet a szabad-
ságharczban részt vesz. Berzenczey uram, a hall-
gatók sűrű „levele, levele” kiáltása közben, élénk
színekkel ecsetelé a bécsi kormány gyalázatossá-
gait (ma is megtehetné) s ki is mondaték a hadab
indulás. „Ha megyünk, mind megyünk” szólt a
határozat. Nosza Józsi bá' szálada haza a kaszáért,
de el is monda ottthon a nemzetgyűlés dolgát. Erő-
sen szép vala, mond Józsi bá', csak azt a leve-
let nem akarék semmikkel megmutatni, a mit a
császár irt a magyarok ellen, pedig folyton kiál-
ták: „a levelet, a levelet.”

Szegény Józsi bá'. Gyermekkorom boldog
emlékei közt előtűnik becsületes arcza, mert hiszen
én valék az ő szivarvég gyűjtő bizalmasa. Meg-
bocsát oh hős idők tanuja, hogy e szintelen kor-
ban idézem elő emlékét; megbocsát, hogy kiedet,
a munka emberét, kinek tenyerét évről-évre fel-
töré a munka, s munka közben ragadá el a halál
is, ki pipaszó mellett, némán aprítá a németet;
most hívom ki a sirból, mikor a hosszú beszédek
tartásában áll a hazafi virtus. De hát a „levél”
dolga gyakran motoszkál fejemben, s éppen most
szintén egy jóízű levél história esett.

Látja, mért hogy vége az „ősi székely al-
kotmánynak” és nincs többé székely nemzetgyűlés.
A napokban is vala összehiva egy Székelykeresz-
turra és egy Székelyudvarhelyre. Nem azon czél-
ból ugyan, mint az agyagfalvi, fegyverre kelné a
hazáért, hanem épen a katonai javaslatok ellen.
Scoală - BCU Cluj-Napoca.

Tapasztalati észrevételek a lótenyésztési kerületek kérdéséhez.

Irta: lengyelfalvi báró Orbán Ottó.

A földmívelési magas kormány lótenyésztésünk ügyében, a vármegyei lótenyésztő-bizottságok, gazdasági egyesületek és az egyes tenyésztők nézeteinek kifejtése céljából s javaslataik megtehetése végett — mint a „Székely-Udvarhely” folyó évi 29. és 30. számaiból olvastam — az ország különböző részében értekezleteket hívott egybe s azokra az egyes méntelepek működése köréből az érdekelteket meghívta.

A Kolozsváron megtartott értekeztet — elterőleg a más három értekezlettől — a tett javaslatokhoz nem járult hozzá. Az értekezleten az erdélyi ló jellegének fenntartását hangsúlyozták. Sajnos, hogy az erdélyi ló jellegét teljesen elvesztette. Az erdélyi ló jellegét csak úgy lehetett volna föntartani, hogy ha a lótenyésztő-kerületek korábban lettek volna életbeléptetve és egyes kerületekben meghagyták volna — minden más egyedek kizárásával — a tiszta erdélyi faj lótenyésztést. De miután Erdélyben minden irány nélkül alkalmazták az apaméneket s a különböző fajú és véralkotású apalovak használata által Erdélyben annyiféle fajló-keverék keletkezett, hogy a tenyésztő maga sem tudja, hogy voltaképpen miféle fajlova van, annyit elértünk, hogy mindennemű keverékfaj lovunk van, de tiszta erdélyi fajló Erdélyben — sajnos — már nincsen. Továbbá szóban jött Erdélyben a lóértékesítés hanyatlása is. Ennek okát abban vélik feltalálni, hogy Romániában az orosz ló kiszorítja a magyar lovat. Ez a vélemény téves, mert ellenkezőleg a román kormány Magyarország területéről évente 3–4000 darab lovat vásároltat be katonai lovatató bizottságai által, még pedig úgynevezett (kalarás) lovassági, tisztí és szekereslovakat. Igaz alacsonyabb árakat fizet, mint a mi lovatatói bizottságaink, de selejtesebb anyagot is vásárol.

Hogy Erdélyben jelenleg Románia kisebb mérvben eszközli a lóbevásárlást mint eddig, annak oka nem abban rejlik, hogy a muszkáló Romániából kiszorította az erdélyi lovat, hanem, mert Erdélyben fokozatosan hanyatlott a lótenyésztés s így Románia az utóbbi időkben lószükségletét nem birta nálunk beszerezni. Tehát az országnak Királyhágóni tül részében eszközölte. De már a folyó év folyamán Nagyszebenben újra tett kísérletet Románia lovatató-bizottsága és ott vásárolt is 35 darab katonai célokra alkalmas lovat. Ha Erdélyben lótenyésztésünk újra fellendül, Románia megint állandó lóbevásárlónk lesz.

Wesselényi Béla a tájfajtaéknak Erdélyben való létesítését sem kivihetőnek, sem pedig kívánatosnak nem tartja, — a kolozsvári értekezleten tett kijelentése szerint. Wesselényi Béla szakértelmét és a lótenyésztés terén felmutatott sikereit elismerem. Személye előtt meghajlok és kalapot emelek. Azonban nagy sajnálatomra, ezen kérdésben nem oszthatom véleményét.

Gyűlés és nép. Ugyan nem harci mezben és oly nagy számban, mint az agyagfalvi réten, de azért — esküszöm — ezek is mind szabad székelyek valának, mivelhogy most szabad foglalkozás, nem és korkülönbség nélkül szabadok vagyunk mindnyájan.

Hogy is ne gyűlének vala, hiszen „nyomtatásban ígérék”, hogy messze földről két hírneves hazafi jön ide. Tudja nem olyan, hanem amolyan bőbeszédű. Egy győző, a nagy száj versenyekről, s egy molnár, ki nagyszerűen darál. Ha már megnezzük pénzért, a ki hosszú szalagokat tur ki torkából, miért ne néznők meg ingyen azt, ki oly hosszú beszédet huz ki gyomrából, mely reggel 10 órától délután 3 óráig nyulik. Nézzük meg hát, bárha azt mondja is a székely példabeszéd „sok beszéd szegénység”, „sok szónak, sok az alja”.

Hanem Berzenczey atyánkfia ő kegyelme bezzeg eljőve az agyagfalvi rétre, de biza azok az urak nem jövének el, — meg sem írak az okát. Ugyan egy ur váltig erősíté, hogy dróton megírak, — de a mint az agyagfalvi nemzetgyűlésen nem mutathatták azt a levelet, ugy itt sem mutatták, bárhogy kiabáltuk „lássuk a levelet”, „a levelet”.

Hát osztán a nép nem is szalada a kaszáért, inkább lerakta a fegyvert.

Hát ugy-e Józsi bá' a kijed idejében is vala áprilisben sok tréfa, de ez már mégsem járja.

Isten áldja s nyugasztalja meg kijedet kedves Józsi bá'!

Ellenkezőleg áll a dolog, mert Erdélyt már a természet ugy alkotta, hogy minden egyes vidéke egy külön éghajlati, legeltetési és takarmányozási viszonyokkal bíró lótenyésztési kerületet képez és maga a természet felosztotta Erdélyt különböző tájfajta lótenyésztő kerületekre.

Mielőtt azonban a tájfajta kerületek kike-rekítését jelezném, nem hagyhatom megjegyzés nélkül Wesselényi Bélának azon állítását, hogy Erdélyben a Nonius és arabs ménnek számát apasztani kívánja és a lipiczai ménnek számát óhajtja szaporítani. Ha beható bírálat alá vesszük Erdély lótenyésztési viszonyait, azt tapasztaljuk, hogy lótenyésztésünkben sem a Noniusok, sem pedig az arabs fajta ménnek alkalmazása vissza-esést nem idézett elő, mert a Noniusok hatalmas, erős, szabályos testalkotásuk és jó lábecson-tozatukkal csak javítottak, de nem rontottak. A mit kifogásolni lehet bennük, az véralkotásuk és nehézkes járásuk. De ezzel szemben nagy előnyt nyújtnak azon jó tulajdonságaik, hogy a tenyésztésben olyan szilárd alapot teremtenek, ami páratlan. (Folyt. köv.)

Szinészet.

Micsey F. György erdélyrészi I. színkerület-beli társulatának három bemutató előadásáról van alkalmunk megemlékezni.

V a s á r n a p (husvét első napján) Fényes Samu „Bacsányi” cz. 3 felv. színmű-ujdonságával kezdte meg működését a társulat. A darab tulságosan sok és igen modern izü szocializmussal van tele s különösen vidéki helyen egyes kifejezései — azt mondhatjuk — botrányoztatók. Egyes helyeken simitva, elhagyva, szép és hazafias lelkedésre indító színjáték válna belőle. Simon Jenő (Bacsányi), szerepében ujjab tehetségének adta tanujelét. Nyílt színen is sokszor megtapsolták; felvonások közt meg valósággal tüntetett mellette a közönség. Igen kedves volt Haraszi Miczi a Jolán szerepében. Pávai Irma (Krisztina) pedig minden igyekezete mellett sem tudta beletalálni magát jelentős szerepében. Jók voltak kisebb-nagyobb szerepeikben: Erdős Károly (Naláczy), Olasz György (Bacsányi apja), Baranyai Ferencz (Sárosy), Heltai Hugó (Kelemen) és Gulyás Menyhért (Sehi). Ugyisint a többi szereplők is megállták helyüket.

H é t f ő n Géczynek francia recept után készült népszínművében a „Leszámolás”-ban gyönyörködött a közönség. Simon Jenőtől itt is a töle megszokott alakítást kaptuk. Leánya (Tomori) igen szépen énekelt és csinosan játszott. Erdős becsülettel állta meg helyét az Ember határozottságot kívánó szerepében. Tordai Etel Mariska szerepében érvényesült előnyösen. Szigethy, mint Kasznár valósággal elragadta a közönségnek könnyen hevülő részét. Bay, mint Andris leszámítva a leszámítandókat, elfogadható volt. E keretbe jól beletalálták magukat: G. Székely Renéé, Gulyás, M. Nagy Mari, Lugossi, Olasz és Csolnakosi.

K e d d e n Molnár Ferencz „A doktor ur” cz. 3 felvonásos bohózata került előadásra. A fiatal, hirtelen karrier után kapkodó fiskálist, dr Sárkány ügyvédet Szigethy Andor személyesítette sok igyekezettel. Gulyás Menyhért (Puzsér) pedig oly törülmetszett betörőt (a kezdő ügyvédke minden reményességét) állított elénk, mely a budapesti Vígshízháznak is becsületére vált volna. Tordai Etel (Sárkányne), Simon Jenő (Csató rendőrhadnagy), M. Nagy Mari (Marosiné) és Haraszi Miczi (Lenke) szerepeiket helyesen töltötték be s az előadás általában is kifogástalan volt. A darab igen sok kétértelmű helyzeteket állít szemben s francia izénél fogva, egy cseppet sem alkalmas az ifjuság szórakoztatására.

Külömfélék.

— **Időjelzés** a meteorológiai intézet április 15-iki távirati jelentése szerint: Havazás, éjjeli fagy.

— **M. t. olvasóinkhoz** most, a folyó évi második negyed kezdetén azt a tiszteletteljes kérelmet intézzük, hogy lejárt előfizetésüket megújítani és esetleges hátralékaikat mielőbb kiegyenlíteni kegyeskedjenek, hogy nem kicsinylendő feladatainknak mi is pontosan megfelelhessünk. A „Székely-Udvarhely” hetenkint kétszer csütörtökön és vasárnap, tehát minden héten kétszer karolja föl e székely anyaváros és vármegye közügyeit. Nem riadva vissza semmi áldozattól: híven, lelkiismeretesen és pártatlanul szolgálja a székely érdekeket. Az a pár korona előfizetési díj, mely egyeseknek amúgy

sem lehet sok — bőven visszatérül azáltal, hogy legjobb tehetségünk szerint, mindig oly közleményeket kívánunk hozni, melyek lapunk hivataskörébe tartoznak s a közérdeket előmozdítani hivatottak. A székelység ügyeivel állandóan foglalkozunk, mert hiszen székely népünk előhaladása, boldogulása nemcsak székelyföldi, hanem elsőrendű magyar nemzeti érdek is. Legyen szabad tehát m. t. olvasóink és önzetlenül támogató munkatársaink eddig tapasztalt nagybecsű pártfogását továbbra is kérnünk, hogy elvállalt kötelezettségeinknek — lehetőleg — még fokozottabb mértékben megfelelhessünk. A „Székely-Udvarhely” előfizetési árai lapunk homlokán olvashatók. Az előfizetések postadíjmentes beküldésére a 10489. sz. m. kir. postatakarék-pénztári befizetési lap használható.

— **A föltámadás** szent, nagy eszméje ad nekünk hitet, reményt és türelmet elviselni nemcsak a halált, de világi életünk sok keserűségét, céltalan küzködését is... A székely anyaváros husvétja — ősi szokás szerint — ez évben is mozgalmas volt. A nagyheti ájtatoskodást mozsarak durrogása követte szombaton délután — a lélekemelő feltámadási szertartás alatt. S ettől elkezdve a karabélyok és pisztolyok egész husvét első napján délig hirdették a föltámadás ünnepét városzerte. A határkerülő lovasbandérium egyházi processzióval vonult be a Deák-térre, hol a szokásos szertartás után ünnepi misére gyűlt a hívők sokasága a plebánia templomba. Itt a misét Jung-Cseke Lajos apát celebrálta fényes segédlettel s a husvét szent beszédét is ő mondotta. Könnyen érthető előadásban magyarázta a husvét gyónás szükségét és megvilágította, gyakorlati okát adta annak, hogy miért kell titkosan és miért nem lehet nyilvánosan gyónni, illetve a gyónást követő lelki oktatásokat miért volna helytelen a szószék-ről nyújtani. Az ünnepi mise fényét nagyban emelte a helybeli róm. kath. Dalkör gyönyörű, nálunk eddig ismeretlen templomi énekeivel, melyeket teljes precizitással és összhanggal adott c'ő a vegyes és külön a férfiak. A szép és üdvös célra szervezett s Poppov Péter kir. tanfelügyelői tollnok karnagy vezetése alatt működő daloskör Tamás Albert főgimn. tanár elnök buzgó fáradozásának s a tagok helyes érzékének köszöni letelét és teljesíti önzetlen feladatát Isten dicsőségére. Husvét másodnapján a Szent Ferenczrendiek templomában megismételte szép énekeit a dalkör, mely mindenestre hézagpótló egyesület városunk egyházi társadalmába.

— **Vármegyénk gazdasági egyesületének** választmánya e hó 14-én d. e. tartotta e havi rendes ülését a vármegyeház listermében kishalmágyi Hollaky Arthur főispán elnök vezetése alatt a tagok élénk érdeklődése mellett. Az elnöki bejelentések során tudomásul vették, hogy a főispán Zonda József tvh. állatorvost a tóháti és alsózsuki tehenek megvizsgálására kiküldötte. Mivel azok a székely kisgazdák számára megvétetnek. A titkár azon jelentését, hogy a földmívelésügyi miniszter az egyesület által kijelölt legelők jókarba hozására 7500 korona segélyt adományozott — örömdetes tudomásul veszik s az egyesület részéről a helyszíni szemlére az illető járásek főszolgabíráit, a szükséges tárgyalásra az elnököt és titkárt kiküldi, illetve — ha kívánatosnak mutatkozik — a választmány összehívását is elhatározta. Mint önként ajánlkozók a városi és kápolnáslátfalvi legelőket megtekintik Zonda József és Kassay Ákos. Elnök bejelentését, hogy a székelyföldi miniszteri megbízott a sóvidék részére szánt 1000 drb juh bevásárlását a dicsőszentnártoni és makfalvi vásárokon megkezdi s felhívta az egylet elnökségét, hogy az illető községek előjáróságait utasítsa a vásáron való megjelenésre a vevők személyazonosságának igazolása végett s egyuttal a székely kisgazdákat értesítsék, hogy a juhek kiválasztása és átvétele céljából megjelenjenek — örömmel vették tudomásul s az intézkedéseket már megtették a kívánt irányban. A földmívelésügyi miniszter által a baromfitenyésztés javítása érdekében adományozandó több láda tojásból egyet az alsósiménfalvi fogyasztási szövetkezetnek és egyet Erked községnek jegyzett elő a választmány. Az egyesület fölterjesztésére értesíti a székelyföldi miniszteri megbízott, hogy csikódíjazásokra a lótenyésztő bizottságnak 600 K segélyt bocsát rendelkezésre. Köszönettel veszi a választmány. A székelyföldi min. megbízottnak a gyümölcsösök támogatása, illetve a gyümölcsértékesítő szövetkezetek alakítására vonatkozó átiratát örömmel vette a választmány. Egyuttal kéri fognak a szövetkezetek alakítására utbaigazító egyént. A kisbirtokosok országos földhitelintézetének megkeresését szívesen fogadták és kész-

séggel támogatják az intézet újabb keletű akcióját. Felkérlik, hogy Székelyudvarhelyt képviselőket állítson. Az egyes vidékekre pedig bizalmi férfiak kijelölését elnök és titkár teljesítik. A rovarutáni állomás vezetője az Apion irtására vonatkozó munkát kefelevonatát megküldötte, amelyet köszönettel vett a választmány és a jövő ülésre meghívják felolvasás tartására. Az Erdélyi Gazdasági Egyesület alapító tagjai sorába való belépést elhatározta a választmány. A szüzgulyát ez évben is föntartja a választmány s kimondja, hogy abba 150 darab állatnál többet fölvenni nem fog. Az egyleti tagok állatait is jellezősi sorrend szerint veszik fel. Ugron János azon indítványát, hogy a szüzgulya részére a báró Orbán-féle kitűnő legelőt vegyék meg, elfogadták s elnököt és titkárát a kellő lépések megtételére fölhatalmazták. A jegyzőkönyv hitelesítésére dr. Demeter Lőrincz és Kassay Ákos küldetvén ki, az ülés főispán-elnök elnökével osztott szét.

— **Április 11-ét**, az 1848-as vívmányok törvénybe iktatásának emlékét a helybeli állami felsőleányiskola tegnap délelőtt 9 órakor és a kir. főreáliskola délelőtt 10 órakor ünnepelte meg. — Az áll. kö- és agyagipari szakiskola „Ifjúsági önképzőköré” pedig e hó 20-án (hétfőn) délután 5 órakor az intézet nagy rajztermében tartja hazafias ünnepélyét a következő műsorral: I. rész „Himnusz.” Énekli az ifj. dalkör. — „Ünnepi beszéd.” Tartja Gagy Ferencz IV. o. t. — „Pókainé”, Gyulai Páltól. Szavalja: Miklós Dénes IV. o. t. — „Szózat.” Énekli az ifj. dalkör. — „Nagy idők.” Drámai költemény, két felvonásban. Irta Balog István, Előadják: Költő: Nemes Mózes IV. o. t. Bezerédi: Reichel Adolf II. o. t. Széchenyi: Lukács J. III. o. t. Kossuth: Tunner Alajos IV. o. t. Battyányi: Kiss György II. o. t. Deák: Papp Gyula III. o. t. Magyar: Zonda István IV. o. t. Nemet: Kovács Albert IV. o. t. Király: Stirner János II. o. t. II. rész. Dialog. Előadják: Nemes Mózes IV. o. t. és Lukács János III. o. t. — „Fogadás.” Vigjáték 1 felvonásban. Irta Pokorni. Előadják: Földbirtokos: Reichel A. II. o. t. Koresmáros: Miklós D. IV. o. t. Szélfő: Orbán Antal III. o. t. Ujjas: Dolizsa János III. o. t. Koma: Stirner János II. o. t. Pinczer: Zonda István IV. o. t. Szolga: Román István IV. osztályu tanuló. Inas: Dáné Gyula II. oszt. tanuló. — Hunyadi induló. Énekli az ifj. daloskör.

— **Színházi műsor.** Ma (csütörtökön) Herczeg Ferencz „Kéz kezet mos” cz. 3 felvonásos vigjátéka; holnap (pénteken) Hugó Viktor örökbecsű színműve: „A notre-damei toronyőr”; szombaton Faragó Jenő: „Casanova” cz. operette ujdonsága kerül színre.

— **Kártya-játék.** A belügyminiszter rendeletet adott ki, hogy kávéházakban ne lehessen többé az ugynevezett különszobákban kártyázni, hanem csak a főhelyiségben, a hol könnyen ellenőrizhető, vajjon nem játszanak-e tiltott játékot.

— **Dankó Pista 50 válogatott dala** éneklhangra, zongorakísérettel megjelent és a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv-, papir- és írószerkeszk.) kapható. Ára 4 korona.

— **Pályázat külföldi tanulmányuti ösztöndíjra.** A m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur a pesti magyar kereskedelmi bank által 1892. évben alapított 30000 koronás külföldi tanulmány-utrá szánt ösztöndíj 4 és fél százalékos kamatait, vagy összesen 1350 koronát a folyó évben egy felsőipariskolát jó sikerrel végzett iparosnak adja ki. Az ösztöndíj elnyerése iránt folyamodhatnak oly iparosok, kik a budapesti vagy a kassai állami felsőipariskolát jó sikerrel végezték, mely körülmény iskolai végbizonyítvánnyal igazolandó. A folyamodványban megjelölendő azon speciális ismeret, melynek elsajátítása, vagy tovább tanulmányozása végett az illető tanulmányutat megtenni szándékozik. Feleltendő folyamodónak esetleges szakmunkáinak az illető ismeretkörben — valamint a nyelvismeretek és a tervezett tanulmányut programja és időtartama, valamint azon körülmény is, hogy folyamodó hány évet töltött szakba vágó műhelyben vagy gyárban s katonai kötelezettségének eleget tett-e vagy sem? Végül megemlítendő

a folyamodványban, hogy a folyamodó miként véli szerzett ismeretét és tapasztalatait a tanulmányut befejeztével itthon értékesíthetni. Oly pályázó, ki jeles iskolai képzettség mellett a tanulmányozandó, vagy elsajátítandó speciális ismeretek körében már elméleti, vagy gyakorlati irányu tanulmányokra hivatkozhatik s ezt igazolni képes, valamint kellő nyelvismerettel is bír, az ösztöndíj odaítélésénél előnyben fog részesítenni. A pályanyertes a tanulmányutról a m. kir. kereskedelemügyi m. kir. miniszter urhoz jelentést tenni tartozik. A fentiek figyelembevételével szerkesztendő szabályszerűen bélyegelt folyamodványok a keresk. m. kir. miniszter urhoz címezve a Csik-, Háromszék-, Udvarhely- és Marostordavármegyében illetékes ifjak által f. évi május 30-áig a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarához adandó be. Később érkezettek nem vétetnek figyelembe.

— **Aranyvilág.** Az Osztrák-Magyar Bankban f. évi márcz. 31-én 46 millió 792 ezer 256 drb arany volt 969 millió 132 ezer 620 K 37 fillér értékben. Egyik élelmes újságíró kiszámította, hogy ha átlag egy emberre 50 kilogrammot veszünk, 48 ezer tolvaj kellett volna, hogy az egész aranykészletet ellophassa.

— **Tanárok kongresszusa.** Az erdélyrészi róm. kath. státus főiskoláinak tanárai ez évben Kézdivásárhelyen tartották meg szokásos nagy gyűlésüket. A helybeli róm. kath. főgimnázium tanári karából Soó Gáspár igazgató, Varga Sándor, Jánosy Péter, Tamás Albert, Embery Árpád, Kovács János és Mihálovits Béla tanárok vettek részt a kongresszuson.

— **Az ajánlott levelek kézbesítése.** A kereskedelmi miniszter az ajánlott levelek kézbesítése ügyében a következő rendeletet teszi közzé: A belföldi forgalomban az utánvételes ajánlott levelek földői ezentul akképen rendelkezhetnek, hogy utánvételes ajánlott leveleik — a címzetteknek történt első sikertelen bemutatás után — azonnal visszaküldessenek. E célra kell, hogy a földő a visszaküldésre vonatkozó kívánságát, a levél címlapján baloldalt a címzett neve fölé szembe-tűnő betűkkel — kézírás, esetleg nyomtatás vagy bélyegzőlenyomat útján — feltüntesse s azt színes írónnal aláhuzzza. A posta- és táviradiahivatalok utasítva vannak, hogy az ily utánvételes ajánlott leveleket ki nem váltás esetén haladéktalanul küldjék vissza.

— **Hibaigazítás.** Lapunk mult számának tárczájába több értelemzavaró hiba csuszott. Így az első hasáb alulról fölfelé számított 13-ik sorában „ha látja” helyett: ha látjuk; a 2-ik hasáb felülről lefelé számított 5-ik sorában „példájára” h. példájával; 10-ik sorban „halljuk-e” h. valljuk-e; 35-ik sorában „tevéjét” h. zenéjét; a 3-ik hasáb 2-ik sorában „megszeretett” h. megszentelt; a 11-ik sorban „akarta” h. akarta; a 6-ik hasáb 23-ik sorában „Azaz” h. A z olvasandó.

— **Fogorvos.** Perl József városunkból rövid időre elutazott. Azonban még a folyó hóban visszaérkezik és 8—10 napig rendelni fog.

— **Jó tanács.** Mindazoknak, kik pázsitot akarnak létesíteni, ajánljuk, hogy szerezzék be Mauthner Ödön csász. és kir. udvari magkeskedéséből Budapesten a „Sétatéri” vagy a „Margitszigeti” fűmagkeveréket. Ezeket már 29 éve szállítja Mauthner Budapest és a Margitsziget oly bámulatra méltó és gyönyörű sétaterei részére.

Hitelügy.

A kisemberek hitelügye újabb időben elszomorító házánkban. Pedig tudvalevőleg a 100—400 koronás kölcsönök körül történik a legtöbb visszaélés, vagyis jobban mondva az ezeket igénylő kisbirtokosok vannak a legsúlyosabb terhekkel megrakva. A Magyar Földhitelintézet székelyföldi kirendeltsége újja szerzett tapasztalataiból meritett memorandumában kifejtett elvek visszhangjaként üdvözljük azért azt a figyelemre méltó reformot, melyet a magyar kormány támogatásával a Kisbirtokosok Orsz. Földhitelintézete husvét napjától életbe léptetett.

Az első reform az, hogy a nevezett intézet a jelzálogkölcsönök minimumát, mely eddig 600 korona volt, alapszabályainak módosításával 300 koronára szállította le. Eszerint még oly birtokos is, akinek ingatlana egészen 6—700 korona értéket képvisel, nem lesz kénytelen ezután a drága, sok zaklatással járó s minden pillanatban felmondható kölcsönökhöz folyamodni, hanem első helyre való bekebelezés mellett konvertálhatja meglevő terheit, vagy felvehet új kölcsönt.

A második reform az, hogy az intézet megkezdte a 4 százalékos záloglevelek kiadását s ezentul a 4 és fél százalékos zálogkölcsönök mellett 4 százalékos záloglevelekben is fog kölcsönt adni. A kölcsönmódokat az intézet három változatban állapította meg, az adós választására bizva, hogy azok közül belátásának és viszonyainak megfelelően melyiket fogadja el. Magukra a feltételekre az intézet ad felvilágosítást.

Egy további nagyon fontos reform, melyet a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete életbe léptet, az, hogy ezentul utólagos kamatfizetés mellett adja kölcsöneit. Eddig ugyanis ennél az intézetnél épp úgy, mint a legtöbb más intézetnél, az adós a járadékot előre tartozott fizetni, azaz a kölcsön folyósításakor levonták a tőkeösszege az első járadékot. Ezen első járadék erejéig csökkent tehát a kifizetett kölcsön összege. A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete ezen a bajon mostantól fogva úgy segít, hogy a kamatfizetés csakis az első félév végével kezdődik. Az adós tehát kamatlevonás nélkül kapja a kifizetendő kölcsönösszeget.

Nagy előnye az intézet kölcsöneinek, hogy az intézet már országos jellegénél fogva is a kötelezettségeinek megfelelő adósnak a kölcsönt fel nem mondhatja. A felmondás csak az adósnak áll jogában s ha az adós a kölcsönt felmondja, azért semmiféle ugynevezett stornódíjat fizetni nem tartozik.

Felette fontos az intézet ama határozata is, hogy adósainak a kölcsönhöz jutást megkönnyíti s e célból gondoskodik róla, hogy az ország fontosabb pontjain az intézet ügyeinek ellátására hivatott kirendeltségei legyenek, vagy pedig kinevez az illető vidék gazdasági viszonyait alaposan ismerő képviselőket és bizalmi férfiakat, akiknek feladata lesz a kölcsönigénylő feleknek mindenben segítségére lenni.

Az intézet egyébként saját közegeivel is szívesen rendelkezésre áll a közönségnek s kívánatra igen mérsékelt díjszabás mellett a kölcsönügyek körüli összes teendőket is elvégezteti, különösen konverzióknál elvállalja a konverzióval járó összes teendők ellátását s mindezekhez a költségeket is előlegezi.

Végül pedig a „Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete” újabban nagy mértékben vonta tevékenysége körébe a parcellázást, amely körül az összes jogi munkák, továbbá az eladó nagybirtokos és a vevő kisbirtokos közötti viszony tisztázása, az előző tehertételeknek törlése és az új terheknek betáblázása körül minden tekintetben segédkezett nyújt. Az intézet ilyen alapon sikeresen több nagy birtokváltást tett lehetővé egyes községek részére.

A kormány, mikor a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetének ezen akcióját felkarolta, hathatósan szolgálja a kisbirtokosok tehermentesítésének ügyét, amely csak tettekkel, még pedig ily bátor, jól átgondolt és önzetlen tettekkel vihető előbbre.

E helyen a legnagyobb elismeréssel adózunk a Magyar Földhitelintézet igazgatóságának is azon határozatáért, hogy — habár kirendeltségét a közel jövőben bevonja tőlünk — ezután sem kíván elzárkózni a székely akcióitól. Dániel Lajos vagyasi nagybirtokos elnökle alatt egy bizottság majd továbbra is működik s a 2000 koronán felüli kölcsönöket eszközölni fogja.

Szerkesztői üzenetek.

Gy. A. A.—S. Székely hazaszeretetéből fakadt, őszinte szívből szövegát közelebből példaadásképp hozni fogjuk. Nagyon örülünk, hogy lapunkat „a legelső számtól kezdve mindig figyelmesen olvasta”, mint közönségi előjáró. Meglátszik nemes gondolkodásából a szorgalmas olvasgatás és ami legszebb: önművelésének írásbeli eredménye is. Csak haladjon ezután is a megkezdett úton. Ön és az önhöz hasonló székelyek fogják megtartani ezt az annyira elárvulásnak indult székely hazát... Hathatós példa s jóirányu működés sokat lendíthet népünk sorsán!

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

— **A faiskolakezelők és gyümölcsfa-tulajdonosok** szíves figyelmébe ajánlom kitűnő és több oldalról elismeréssel fogadott folyékony faviaszomat negyed-, fél- és egykilós adagokban 40, 80 és 1 K 60 filléres árral. **S o l y m o s s y János** gyógyszerész Székelyudvarhelyt (Kossuth-utca.)

Kiadó lakás. Atila-utca 13. szám alatt 2 szoba, külön udvarral stb. hozzátartozóival együtt kiadó, vagy örök áron eladó. Bővebb felvilágosítást ad **S o h a Aladár** Helyben.

Emeletes lakás azonnal, vagy Szent-György napra kiadó. Áll 2 szoba s konyha és hozzávalókból. Ha a konyha földszinti lehet: úgy 3 szoba s konyhából is állhat. Főpiac téren. — **Raktárnak:** egy földszinti szoba: **Hármas pince** helyiség, nagy, száraz, világos szellős pincék. Kereskedőknek, gabonaraktárnak alkalmasok! **Önálló lakás,** külön udvarral, kerttel — esetleg konyhakertészetnek igen alkalmas — egy és egy negyed holdnyi kerttel, mesterséges öntözésre könnyen berendezhető fekvéssel, kuttal az udvaron, kitűnő vízzel — 3 szoba, konyha, kamara, egy igen nagy, műhelynek alkalmas, száraz és egy kisebb pincével, pitvarral, alatta földi kamara, sütőház, istálló, szekérszinek, sértés-ól, tyúk-ól stbivel felszerelve, azonnal 3—6 évre használatra adó. Értekezhetni **KONCZ ÁRMÁN** gyógyszerésszel Székelyudvarhelyt, a gyógytár melleti irodában bármikor.

Biztos jövedelmű tőke befektetés! Eladó — másnemű vállalatban befektetés miatt — 50 darab „Oláh-falu-homoródménti takarékpénztári” részvény, darabonként 115 koronáért; ezen vételárnak megjelölve évenként 12-9 százalékát. 20 darab „Siculia” szénsavgyári részvény, valamint: 35 darab „Küküllői takarékpénztári” részvény a névleges 100 koronás árban. Bővebb felvilágosítást e lapok kiadóhivatala által „Biztos jövedelmű tőke-befektetés” cím alatt nyerhetni.

Legfinomabb cukrász-sütemények *Ernszt György cukrászatában* Székely-Udvarhelyt (Főter, piac-sor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

MELEG SÓSFÜRDŐ!

Minden' nap

a **Gergely Ferencz** sósfürdőjén meleg fürdő kapható A fürdőszobák és az ezek előtt levő folyosó szűk-ég szerint fűtve van. Egy kádfürdő ruhával 45 kr

Eladó ház. Solymossy-utca 30. számú kő- és téglából épült ház, 244 □-ól telekkel, 14 évi lefizetésre eladó. Felvilágosítás nyerhető a helyszínen.

Eladó bor. Saját termésű királyhalmi (Csongrádvármegye) homoki fehér asztali, vörös és Siller ó-boraim kisebb és nagyobb mennyiségben kaphatók.

Értekezhet az alólirott szőlőbirtokosnál Gyulán, Békésmegye.

Rombay Zsigmond,
királyhalmi szőlőbirtokos.

Folyó évi apr. 24-től

B E T E G H P Á L

KÖNYV-, PAPIR-, IRÓ- ÉS RAJZSZER KERESKEDÉSE

NYOMTATVÁNYOK NAGYRAKTÁRA.

KÖNYVNYOMTATÓ

ÉS KÖNYVKÖTŐ INTÉZETE,

„SZÉKELY-UDVARHELY”

szerkesztősége és kiadóhivatala

SZÉKELYUDVARHELYT.

Udvarhelyvármegye HIVATALOS LAPJA
kiadóhivatala

folyó évi április 24-től

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 15. sz. alá (a „Budapest”-szálló mellé) költözik.

F. évi apr. 24-től

Premier Kerekpárok

leg finomabb a világ Árjagyzék Premierwerke Eger, Csehország

Képes levelező-lapok

gyönyörű kivitelekben, legnagyobb választékban kaphatók BETEGH PÁL könyvkereskedésében Sz.-udvarhelyt.

Állattenyésztő gazdák figyelmébe!

Az „Alsófehérvármegyei Gazdasági Egyesület” Nagy-Enyeden, 1903. május hó 4-én **tenyészállat-kiállítást** rendez.

Díjazás alá esnek:

- I. Magyar erdélyi fajtánál: községi bikák, borjas tehenek, tenyésztehenek és üszökök.
- II. Havasi esetleg pinzgau fajtánál: 1—3 éves bikák, tehenek és üszökök.
- III. Sertés: Kisbirtokosok kanjai.
- IV. Juhok: Kisbirtokosok kosai.

Kitűzve 50 különböző díj ezer korona értékben.

Bejelentések intézendők: Székelyhídy Viktor gazd. egyes. titkár urhoz Nagy-Enyedre, hol a kiállítást illetőleg bővebb felvilágosítás nyerhető.

RÉPÁTI VIZ hazánk legkitűnőbb ásványvize, ujonnan érkezett friss tavaszi töltés

HAÁB és HEITZ és GÁL JÁNOS UTÓDA

főraktárában SZÉKELYUDVARHELYT

NAGYON MÉRSÉKELT ÁRBAN KAPHATÓ.

Dr. Purjesz Zsigmond professzor a következőképpen nyilatkozik:

Bizonyítom, hogy a Répáti-savanyuvizet a nyakharták hurutos bántalmái ellen ismételtén jó sikerrel alkalmaztam.

Dr. Lengyel Béla m. kir. egyetemi tanár szakvéleménye a következő:

A K.-Impér Répáti-savanyuviz a jók között is a legjobbak közé tartozik, nemcsak mint élvezeti ital kitűnő, hanem mint gyógyító ital is megbecsülhetetlen, stb. stb. Emésztési és vizeleti nehézségeknél, gyomor- és vesebajoknál, gyulladásos, hólyag- és köszvényes bántalmak ellen stb. stb. felülmulthatlan.

Kapható továbbá minden előkelőbb vendéglőben.